

Reactie op en naschrift bij: Het bruto gemeentelijk product

Als belangstellende in de voortgang van het bruto stedelijk product heb ik met veel plezier het artikel 'Het bruto gemeentelijk product' in ESB van 28 juni, gelezen (Marlet *et al.*, 2013). In dit artikel wordt een nieuwe berekeningswijze geïntroduceerd voor de bepaling van het bruto gemeentelijk product (bgp), het totaal van de toegevoegde waarde van bedrijven en instellingen in gemeenten. Zulke cijfers worden door het Centraal Bureau voor de Statistiek tot nu toe alleen op een relatief hoog regionaal schaalniveau gepubliceerd, op basis van de zogenoemde COROP-gebieden (Nederland verdeeld in veertig regio's), die voor een aantal grote regio's nog nader zijn onderverdeeld. Alleen voor Amsterdam zijn de gegevens op het niveau van de gemeente beschikbaar.

Gegevens over productie, werkgelegenheid en bevolking worden vaak gebruikt om de agglomeratiekracht van steden en regio's te kunnen vaststellen. Deze kan op verschillende manieren worden gemeten, zoals blijkt uit mijn ESB-artikel uit 2003 (Rienstra, 2003) waarin ik aangeef hoe tot een bruto stedelijk (gemeentelijk) product te komen. In de door mij aangegeven

GERLOF RIENSTRA

Senior partner bij Ecorys

berekeningswijze wordt het product van de grote en middelgrote steden toegedeeld naar rato van de werkgelegenheid in die gemeenten. Marlet *et al.* geven in hun artikel aan dat door

mij ten onrechte werd aangenomen dat de gemiddelde productiviteit binnen een COROP-gebied hetzelfde zou zijn. Als alternatief geven zij een berekening van de productie per inwoner. Ook deze methode is echter niet zonder problemen, aangezien het veronderstelt dat de in een gemeente woonachtige bevolking ook volledig in de eigen gemeente werkt, de samenstelling van de bevolking tussen beroepsbevolking en niet-beroepsbevolking – bijvoorbeeld veel jeugd, studenten of ouderen – niet verschilt en er geen sprake is van inkomende pendel vanuit andere gemeenten. Dat is de reden waarom voor het door mij geformuleerde bruto stedelijk product is gekozen voor de werkgelegenheid als 'verdeler'. Het bruto stedelijk product en de werkgelegenheid worden namelijk beide gemeten op de werkplek (werkgemeente) en zijn dus zonder meer toe te wijzen aan de betreffende gemeente. De verschillen in de productie per inwoner tussen (woon)gemeenten in hetzelfde COROP-gebied bieden derhalve schijnexactheid.

In zijn reactie op ons artikel over het bruto gemeentelijk product (bgp) wekt Rienstra ten onrechte de indruk dat wij voor het ruimtelijk verdelen van de productiestatistiek van het CBS gebruikmaken van de inkomensverschillen tussen inwoners van gemeenten. Dat zou – zoals Rienstra terecht opmerkt – een problematische benadering zijn, omdat vaak meer dan de helft van die inwoners niet in de eigen woonplaats werkt, en dus in een andere gemeente bijdraagt aan de productie.

Net als Rienstra zelf doet (Rienstra, 2003), zijn de lokale productiecijfers die wij in ons artikel gebruiken gebaseerd op een deaggregatie van de brp-cijfers van het CBS, die gemaakt is met gegevens over de locatie van bedrijven. Om zo goed mogelijk rekening te kunnen houden met productiviteitsverschillen tussen banen bij bedrijven uit dezelfde sectoren, maar op verschillende locaties – zoals het verschil tussen een hoofdkantoor van een bank in Amsterdam en een callcenter van diezelfde bank in Abcoude – is daarbij gebruikgemaakt van gedetailleerde cijfers over verschillende kenmerken van die bedrijven op een zeer laag schaalniveau; niet alleen de sector waaronder ze vallen, maar ook de activiteiten die er worden uitgeoefend en de omvang van die bedrijven.

Het op die manier bepaalde bgp is in ons artikel per inwoner per gemeente gepresenteerd. Dit is dus de totale toegevoegde waarde van de productie van alle bedrijven in de gemeente

GERARD MARLET

Directeur van Atlas voor Gemeenten en onderzoeker aan de Rijksuniversiteit Groningen

gedeeld door het aantal inwoners van die gemeente. Op die manier is gecorrigeerd voor omvang van de gemeente, en kan worden ingeschat welke plekken in Nederland het meest aantrekkelijk zijn voor de productiviteit van

bedrijven. Dat bgp per inwoner is volgens ons een betere indicator voor de staat van de lokale economie dan de 'werkgelegenheidsquote' (het aantal banen in de gemeente gedeeld door het aantal inwoners van die gemeente) die vaak wordt gebruikt.

In het bgp per inwoner wordt niet alleen gekeken naar verschillen in het aantal banen per inwoner, maar ook naar productiviteitsverschillen tussen die banen. Op die manier heeft de indicator naar ons idee de meeste beleidsrelevantie voor lokale bestuurders, en worden lokale verschillen geprononceerd duidelijk. Uit ons artikel blijkt op basis van die indicator bijvoorbeeld dat in Almere, gegeven de omvang van de gemeente, relatief weinig wordt geproduceerd, en in Haarlemmermeer (vanwege Schiphol) relatief veel.

LITERATUUR

Rienstra, G.U. (2003) Steden staan sterker in hun schoenen. *ESB*, 88(4404), 260-262.

Marlet, G.A., F. Otto, R.H.F. Ponds (2013) Het bruto gemeentelijk product. *ESB*, 98(4663), 390-393.

De auteur heeft verklaard dit artikel alleen te publiceren in ESB en niet elders te publiceren in wat voor medium dan ook. Het is wel toegestaan om het artikel voor eigen gebruik en voor publicatie op een intranet van de werkgever van de auteur aan te wenden.